

“God zal zijn waarheid nimmer krenken,

maar eeuwig zijn verbond gedenken.

Zijn woord wordt altoos trouw volbracht

tot in het duizendste geslacht.

’t Verbond met Abraham zijn vrind,

bevestigt Hij van kind tot kind.”

Psalm 105: 5 (Staatsberijming 1737)

Zie hier de tekst van het eerste “psalmversje” wat ik als lagere school leerling werd geacht te leren. En dat is gelukt. Nu, na meer dan 65 jaar kan ik het nog moeiteloos (en foutloos) opzeggen. Bekende eerste regels zoals: “’t Hijgend hert der jacht ontkomen” (psalm 42), “Zingt, zingt een nieuw gezang den Heere” (psalm 98), “God heb ik lief, want die getrouwe Heer” (psalm 116) en “Looft God, looft zijn naam alom” (psalm 150), wie van mijn generatie is er niet groot mee geworden? Teksten die ons vertrouwd zijn en die we vandaag de dag nog zo tevoorschijn kunnen roepen. Met die vertrouwdheid is niets mis. Ze biedt houvast en ook troost: hoe vaak wordt in een begrafenisdienst niet gevraagd om psalm 42 in de “oude” berijming (’t Hijgend hert....) te zingen? Maar toch, de 18e - eeuwse tekst is niet helemaal van deze tijd en dat vond men ook al in de periode voor de 2e wereldoorlog. Vanaf toen zijn er initiatieven ontwikkeld om tot een meer eigentijdse tekst te komen die bovendien beter geschikt zou zijn voor het ritmisch zingen. Begin 1950 wordt de Hervormde Commissie Psalmberijming ingesteld. Gaandeweg sluiten andere kerkgenootschappen zich daarbij aan. Zo komt er een breed gedragen, oecumenische berijming tot stand. Na een proefbundel met 110 psalmen in 1958 verschijnt er in 1961 een complete “Proeve van een nieuwe berijming”. Nadat alle kritiek op deze “Proeve” is verwerkt, is de definitieve versie van het psalmboek in 1967 gereed. Op dezelfde dag, 21 juni 1967, aanvaardt zowel de hervormde als de gereformeerde synode de nieuwe psalmberijming. Deze berijming is nu te vinden in het Liedboek voor de Kerken van 1973 en in het (nieuwe) liedboek van 2013. Ook al is deze berijming meer dan 50 jaar in gebruik, het lukt mij nog steeds niet om van toch bekende psalmen een couplet zonder hapering op te zeggen. Hoe dat komt? Volgens mij omdat de oude berijming er destijds stevig is ingestampt en we de laatste 50 jaar gaandeweg minder psalmen zijn gaan zingen.

Langzamerhand is hier en daar de behoefte ontstaan om naar een psalmberijming te gaan kijken. Op initiatief van de Stichting Dicht bij de Bijbel is sinds 2014 gewerkt aan een nieuwe, eigentijdse berijming van alle 150 psalmen. Jan Pieter Kuijper startte met de eerste berijmingen op de Geneefse melodieën. Andere dichters sloten zich bij het project aan: Arie Maasland, Adriaan Molenaar, Bob Vuijk, Arjen Vreugdenhil, Titia Lindeboom, Jan Boom, Ria

Borkent en René Barkema. Zij namen allen één of meer berijmingen voor hun rekening. Daarnaast verleende een aantal (andere) dichters, theologen, neerlandici en musici hun medewerking als meeleezer en revisor. In juni 2020 klonk het verlossende woord: De Nieuwe Psalmberijming is klaar. Nu zijn de teksten inclusief beamerpresentatie met muziek alleen nog beschikbaar via de website (zie: bronnen), maar voor 2021 is een gedrukte uitgave gepland. De dichters hebben het zichzelf niet gemakkelijk gemaakt. Er zijn maar liefst zo'n 40 uitgangspunten, verdeeld over acht paragrafen: (1) hedendaags Nederlands, (2) rijm en andere dichterlijke zaken, (3) grondtaal, (4) getrouwheid, (5) compactheid, (6) coupletten en vorm, (7) muziek en tekst en (8) hoofdletters en spelling. Enkele uitgangspunten wil hier noemen: (1) Hedendaags Nederlands. De Nieuwe Psalmberijming streeft naar hedendaagse taal, wat iets anders is dan populair taalgebruik. De basis van deze berijming is het gebruik van eigentijdse en toegankelijke taal, zonder daarbij platvloers te worden.

(3) Grondtaal. Het uitgangspunt van de berijming is de Hebreeuwse grondtekst. Dichters die het Hebreeuws niet beheersen hebben verschillende Bijbelvertalingen en commentaren vergeleken om de betekenis en eigenaardigheden van de grondtekst helder te krijgen. Bovendien is elke berijming nagezien door verschillende meelezers die het Hebreeuws machtig zijn. Zij hebben in het bijzonder op overeenstemming met de grondtekst gelet.

(4) Getrouwheid. De Nieuwe Psalmberijming heeft ernaar gestreefd de berijmingen dezelfde boodschap en emotie mee te geven als de onberijmde teksten. De woorden 'dezelfde boodschap' geven al aan dat het niet gaat om 'zo letterlijk mogelijk' berijmen (dat zou eerder een vertaling opleveren dan een berijming), maar om zorgvuldig weergeven van de strekking.

(7) Muziek en tekst. De psalmen zijn berijmd naar het stramien van de Geneefse melodieën, ritmisch gezongen. Met deze uitgangspunten in gedachten, maar zeker ook uit oprechte nieuwsgierigheid ben ik gaan grasduinen in de nieuwe teksten. Als voorbeeld toon ik hier drie versies van "'t Hijgend hert.....", psalm 42: 1.

De nieuwe psalmberijming

Als een uitgeputte hinde

die naar stromend water smacht,

zo verlang ik U te vinden,

God, mijn levensbron, mijn kracht.

Ik heb dorst, mijn hart lijdt pijn:

Wanneer zal ik bij Hem zijn?

Wanneer zal ik Hem ontmoeten,

zal zijn glimlach mij begroeten?

1967

Evenals een moede hinde
naar het klare water smacht,
schreeuwt mijn ziel om God te vinden,
die ik ademloos verwacht.
Ja ik zoek zijn aangezicht,
God van leven, God van licht.
Wanneer zal ik hem weer loven,
juichend staan in zijn voorhoven.

Staatsberijming 1773

't Hijgend hert, der jacht ontkomen,
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
Van de frisse waterstromen,
Dan mijn ziel verlangt naar God.
Ja, mijn ziel dorst naar den HEER;
God des levens, ach, wanneer
Zal ik naad'ren voor Uw ogen,
In Uw huis Uw naam verhogen?

Tot slot

Het is zeker de moeite waard eens verder te kijken naar de teksten van de nieuwe psalmberijming. Ze zijn op de website gemakkelijk te raadplegen. Omdat ook van alle coupletten de beamerversie beschikbaar is kunnen we ze ook gemakkelijk laten zingen in onze kerken, al besef ik dat deze opmerking in deze tijd waarin gemeentezang wordt afgeraden wat wrang klinkt. Graag toon ik nog de eigentijdse versie van mijn eerste psalmversje (in deze berijming is het vers 3 van psalm 105):

“God, die ons als zijn volk aanvaardde,
is rechter van de hele aarde.
Voor altijd blijft zijn woord van kracht,

voor ons en voor ons nageslacht.

De God van Abraham verbindt
zich liefdevol aan ieder kind.”

Huib van der Klooster

Bronnen:

De Nieuwe Psalmberijming, www.denieuwepsalmberijming.nl

Nieuwe berijming een halve eeuw oud, Jaco van der Knijff, Reformatorisch Dagblad, 5 oktober 2017